

Kultur och bildning
Jimmy Eriksson
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

2022-10-11

RUN/32/2022

Ansökan om statligt anslag till regional kulturverksamhet inom Kultursamverkansmodellen 2023

Kultursamverkansmodellen styrs av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Region Jämtland Härjedalens ansökan om statligt stöd till förordningens sju områden för 2023 utgår från de nationella kulturpolitiska målen och målen i aktuell regional kulturplan. Regionens övergripande kulturuppdrag är att alla invånare ska ha tillgång till ett kulturutbud av hög kvalitet och erbjudas likvärdiga möjligheter att skapa och utöva kultur samt ha möjlighet att påverka, delta och medverka i kultur- och samhällslivet. Aktuella insatsområden tar sin utgångspunkt i regionala utmaningar och kulturens breda samhällsuppdrag, där de regionala kulturverksamheterna kompletterar kommunernas kulturutbud och bidrar till en kulturell hållbar regional infrastruktur.

Samverkansmodellen innebär att i dialog och genom samverkan mellan lokal, regional och statlig nivå skapa bästa förutsättningar för kulturlivets utveckling i hela landet. Utmaning som regionerna i norr delar är demografiska problem och de stora geografiska avstånden, att utveckla en hållbar regional infrastruktur för kultur och att förmera ett kvalitativt kulturutbud på jämlika villkor. De senaste årens pandemi har inte förändrat grunduppdraget och de övergripande målsättningarna. Däremot har den inneburit större utmaningar att anpassa, förändra och utveckla verksamheten så att fler kan vara delaktiga i kulturlivet. Regionen lägger därför fortsatt vikt vid kulturverksamhet som breddar deltagandet, ökar tillgängligheten och skapar förutsättningar för kvalitet och förnyelse genom insatser som uppfyller kulturplanens mål samt Kulturrådets prioriteringar. Det förstärkta statliga anslaget inom samverkansmodellen tillsammans med tillfälliga statliga, regionala och kommunala stöd har varit avgörande för att säkerställa infrastrukturen för kultur, de regionala kulturverksamheterna samt det fria kulturlivet. Vi ser fram emot ett fortsatt gott samarbete mellan stat och region i detta arbete.

Regional kulturplan

Regionfullmäktige beslutade den 22 juni 2022, § 71, att förlänga innevarande kulturplan till att gälla även för 2023. Beslutet har föregåtts av dialog med Kulturrådet. Målen i Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2019–2023 är 1) Kultur för alla i hela länet, 2) Barn och unga ska vara delaktiga och ha inflytande i kulturlivet, 3) Professionella kulturskapare ska ha goda förutsättningar att verka samt 4) Kultur och kulturarv ska ha stärkt sin roll för regional utveckling och attraktionskraft. Regionala utvecklingsnämnden beslutade under våren 2022 att skjuta till 2 000 000 kronor i ökat anslag till civilsamhällets organisationer samt 1 000 000 kronor för att stärka scenkonst för barn och unga. I budgeten för 2022

tillfördes dessutom 900 000 kronor för en ökad tjänst med ansvar för bland annat kulturella och kreativa näringar.

Kulturrådets strategiska prioriteringar 2023

I syfte att bidra till att regionala kulturverksamheter ökar tillgängligheten till kultur och skapar förutsättningar för ökad kvalitet och förnyelse, har Kulturrådet tillsammans med regionerna fastställt tre strategiska utvecklingsområden. Dessa tre utvecklingsområden ligger till grund för Kulturrådets prioriteringar inom det regionala verksamhetsbidraget. Sammanfattningsvis kopplar den regionala verksamheten och utvecklingsambitionerna till den regionala kulturplanen och prioriteringarna enligt nedan.

1. Utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, etablera och stärka samverkansformer och interregionala samarbeten

Region Jämtland Härjedalen och de regionala kulturverksamheterna avser 2023 att

- utveckla den regionala samverkan som påbörjats inom kulturella och kreativa näringar genom framtagen handlingsplan som inkluderar kulturföretagen i det regionala tillväxtarbetet
- stärka samverkan mellan länets kulturverksamheter och folkhögskolorna
- utveckla och prioritera samarbetet Kultur i Norr
- främja den biologiska mångfalden genom Jamtlis kulturhistoriska jordbruk
- verka för att fler cirkulära produkter och tjänster utvecklas genom projektet Response¹ samt utveckla designverksamhet för unga
- utveckla regiongemensamma aktiviteter för att lyfta bibliotekens grundläggande demokratiska uppdrag

2. Ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional infrastruktur

Region Jämtland Härjedalen och de regionala kulturverksamheterna avser 2023 att

- stärka och stödja arbetet med cirkus och dans
- införa mobilitetsstöd för konstnärer
- fortsatt utveckla egenproduktion och nya modeller för spridning av scenkonst
- stärka produktionen av kort- och dokumentärfilm
- stärka konst och designs betydelse för hälsofrämjande arbete och gestaltade livsmiljöer
- uppmärksamma nya och unga kulturformer och yttringar inom exempelvis spel

3. Insatser som leder till att fler invånare deltar i kulturlivet

Region Jämtland Härjedalen och de regionala kulturverksamheterna avser 2023 att

- ta vara på och utveckla digitaliseringens möjligheter
- förnya Jamtlis basutställningar samt utveckla nya pedagogiska program

¹ Det sker genom att använda designmetodik och lyfta fram digitalisering, material- och produktutveckling som metoder för att utveckla företag i en mer hållbar riktning.

- utveckla och stärka samarbetet med kommuner och civilsamhälle för ett effektivt mottagande och breddat deltagande
- utveckla och stärka arkivet som kulturell mötesplats
- främja nationella minoriteters kultur och särskilt urfolket samernas språk och kultur genom ökad kunskap och riktade insatser
- Utveckla projektet Mötesplats för ung kultur samt KulturCrew för att stärkas ungas engagemang
- skapa ett aktivt företagsnätverk i länet för slöjd- och hantverksnäringen

Särskilda äskanden för verksamhetsåret 2023

Regional museiverksamhet

Stiftelsen Jamtli har det regionala museiuppdraget med basfinansiering som fördelas mellan huvudmännen, Region Jämtland Härjedalen med 65% och Östersunds kommun med 35%. Jamtli utgör såväl ett viktigt besöksmål som en regional resurs för konst-, kulturarvs- och kulturmiljöarbetet i länet. Verksamheten finansieras genom samverkansmodellen men dessutom med ca 50% egenfinansiering. 2017 invigdes Nationalmuseum Jamtli och från 2018 har Jamtli erhållit förstärkt regional finansiering för verksamheten genom regionala investeringsmedel och anslag till drift. Nationalmuseum Jamtli har medfört en förstärkning av bild- och formområdet i norr. Utbrottet av pandemin våren 2020 har inneburit påfrestningar på flera plan för Jamtli med konsekvenser för ekonomi, verksamhet och besökssiffror. Stiftelsen har utöver tillfälliga kommunala och regionala medel även erhållit statliga krisstöd genom kultursamverkansmodellen.

Stiftelsen Jamtli anger i en särskild skrivelse till regionen det allvarliga ekonomiska läge som verksamheten befinner sig i, bland annat på grund av en långvarig underfinansiering i basanslaget som man menar inte klarar fluktuationer i konjunktur eller att ha en lönenivå i paritet med andra museer i Sverige samt ett stort underhållskrav på 160 byggnader inom beståndet. Närvaron i länet av byggnadsantikvarier, pedagoger och arkeologer riskerar dessutom att påverkas av höga drivmedelskostnader.

Stiftelsen Jamtli avser 2023 att komplettera och utöka de kulturhistoriska basutställningarna med fler berättelser och fler perspektiv, att öka arbetet med biologisk mångfald samt förstärka bevarandet och tillgängliggörande av det kulturhistoriska jordbruket som en viktig del i uppfyllandet av Agenda 2030. Dessutom vill verksamheten öka takten i digitaliseringsarbetet för en ökad tillgång till samlingarna, en förbättrad kunskapsuppbyggnad och en förmerad tillgänglighet för alla åldrar men med särskilt fokus på barn och unga. Nya pedagogiska upplägg planeras och ett nytt skolprogram som sätter dagens instabila politiska situation i en historisk kontext kommer lanseras. Den kommunala och regionala samverkan innebär dessutom högre kostnader.

- **Stiftelsen Jamtli ansöker om uppräkningsmedel samt 3 085 000 kronor i förstärkningsmedel för nämnda insatser 2023.**

Professionell scenkonst

Estrad Norr är regionens professionella scenkonstinstitution omfattande teater, musik, musikteater och dans. Pandemin har påverkat scenkonsten genom inställda och framflyttade produktioner samt genom omställning till digitala lösningar. Från 2021 fick Estrad Norr en regional förstärkning om 1 150 000 kr samt en statlig förstärkning om 500 000 kr för utveckling av scenkonstuppslaget med ökad egenproduktion. Staten ökade statsbidraget till regionen med 1 398 000 kr från och med 2021 där dessa medel tidigare fördelats i särskild ordning för att stärka den musikaliska scenkonsten.

Estrad Norr avser 2023 att fortsatt utveckla egenproduktionen genom tillgången till nya lokaler samt genom att utveckla nya modeller för spridning av scenkonst. Temat för året är identitet vilket genomsyrar årets produktioner, exempelvis den tidigare uppskjutna sommarföreställningen om *LappNils*, återupptagning av *Plupp, en jojkkikal* på svenska och sydsamiska samt *Communitydans*. Mobila lösningar och residensverksamhet prioriteras för ett tillgängligt, attraktivt och kvalitativt scenkonstutbud i länet och i norrlandsregionen. Norrlands nätverk för musikteater och dans samt Musik i Norr utbyter och förmerar kvalitativ scenkonst i norr. För detta erhålls verksamhetsbidrag från regionerna och Kulturrådet.

- **Estrad Norr ansöker om uppräknig för 2023.**

Riksteatern J/H har ett främjande scenkonstuppslag med särskilt fokus på barn och unga. De avser att under 2023 stärka arbetet generellt gentemot barn och unga genom ökad samverkan med kommunerna samt fortsatt utveckling av KulturCrew. Samarbetet inom Riksteatern Norra fortsätter att utvecklas, bland annat genom utveckling av den samiska scenkonsten.

- **Riksteatern J/H ansöker om uppräknig för 2023.**

Regionen verkar för att främja och stödja fria professionella kulturskapare samt andra kulturaktörer verksamma i länet. De fria grupperna Nordcirkus och Undantaget erhåller från 2020 regionalt verksamhetsstöd.

Regionala utvecklingsnämnden förstärkte scenkonst för barn och unga med 1 000 000 kronor under 2022. Av dessa fördelades 350 000 kronor till Riksteatern J/H, 497 000 kronor till Estrad Norr och resterande till Nordcirkus och Undantaget.

Arkivverksamhet

Föreningsarkivet i Jämtlands län är del av den enskilda arkivsektorn som arbetar för bevarande och tillgängliggörande av vårt gemensamma kulturarv. Den förändrade roll som Riksarkivet och därmed Landsarkivet i Östersund har tagit i sitt regionala arbete förändrar även förutsättningarna för Föreningsarkivet. Den omorganisation som Föreningsarkivet fått genomföra fortsätter implementeras och etableras. Att hantera ”herrelösa arkiv” och kunna ta emot e-arkiv är några av framtidens utmaningar inom arkivsektorn.

Utvecklingsområden för 2023 är bland annat *kultur för alla*, där satsningen på digitala medier och pedagogiska metoder fortsätter, *kultur och hälsa* med fokus på seniorer och daglediga samt att *utveckla arkivet som en kulturell mötesplats* genom delaktighet och medskapande. Dessutom görs särskilda satsningar kring samiskt kulturarv samt arbetet med att ta emot, bevara och tillgängliggöra arkivhandlingar.

- **Föreningsarkivet ansöker om uppräkningsmedel samt 250 000 kronor i förstärkningsmedel för nämnda insatser 2023.**

Enheten Kulturutveckling – främjande verksamheter

Enheten kulturutveckling består av främjandeverksamheterna Bildkonsten, Filmpool, Hemslöjden, Designcentrum samt Biblioteksutveckling vilka alla verkar för att främja och stimulera utveckling inom respektive område. Det sker bland annat genom att vara ett kompetenscentrum för respektive konst- och kulturform samt stödja nätverk och erbjuda kompetensutveckling. Prioriterad verksamhet under 2023 är bland annat att särskilt underhålla samarbetet med övriga norrlandsregioner samt Trøndelag för bättre förutsättningar för unga filmtalanger att utvecklas samt för att öka produktionen av kort- och dokumentärfilm via talangutveckling. Att kvalitetssäkra film i kulturskolan är ett prioriterat utvecklingsarbete. Inom Bildkonsten är det av stor vikt att förvaltningen av donationen efter konstnären Primus Mortimer Pettersson kvalitetssäkras, vilket bland annat innefattar strukturering av konst och dokument, inköp av förvaring samt digitalisering av material.

- **Enheten Kulturutveckling ansöker om uppräkningsmedel samt 323 400 kronor i förstärkningsmedel för nämnda insatser 2023.**

Kultur i Norr

Kultur i Norr är i första hand en kulturpolitisk positionering som antogs 2019 i syfte att utgöra en plattform för interregional kulturutveckling, stärka det professionella kulturlivets roll och position som tillväxtfaktor i norra Sverige samt utgöra en stark röst i nationella sammanhang. Inom Kultur i Norr genomförs mötesplatser, kunskapshöjande insatser och dialoger med olika regionala och nationella aktörer. Samverkan inom olika kulturområden sker bland annat genom kulturpolitisk samverkan, utbildningsinsatser, kollegialt utbyte, samarbetsprojekt och utbudssamverkan. Norrslänen ser särskilt ett behov av att utveckla det kollegiala samarbetet kring analys och uppföljning. Genom en fortsatt utveckling av norrlänssamarbetet, kan gemensamma utmaningar överbryggas och tillgängligheten till kultur öka. Från 2020 avsätter regionen 200 000 kronor för insatser avseende samarbetet.

- **Regionen ansöker om motsvarande 200 000 kronor i förstärkningsmedel för Kultur i Norr 2023.**

Gaaltije – sydsamiskt resurscentrum

Regionen är ett samiskt förvaltningsområde vilket innebär att vi aktivt ska skydda och främja urfolket samernas språk och kultur. Stiftelsen Gaaltije är ett sydsamiskt resurscentrum sedan 1999 som arbetar för främjande insatser för utveckling av det

sydsamiska språket, konst och kulturverksamhet. Från 2021 har regionen förstärkt verksamhetsbidraget till Gaaltije. Gaaltije avser att fortsätta sin utveckling av det samiska museet i sydsamiskt område och ser behov av förstärkta strukturer gällande framför allt personal, kompetens och utrustning. Verksamheten erhåller inte statligt stöd genom kultursamverkansmodellen.

Kulturella och kreativa näringar och kulturskaparnas villkor

Regionen har under 2021 och 2022 påbörjat ett strategiskt arbete för att ta fram en handlingsplan för kulturella och kreativa näringar. Arbetet bedrivs i nära samverkan mellan Område Kultur och bildning och Område Hållbar tillväxt. För att effektivisera och stärka arbetet inom området med kulturföretagen som kärnan i de kulturella och kreativa näringarna samt få ökad effekt av insatserna så har regionen numera en extra strategitjänst. Tjänsten innebär ett ökat fokus på bland annat kulturplanens genomförande, de professionella kulturskaparna, kulturella och kreativa näringar samt urfolk och nationella minoriteter.

- **Regionala utvecklingsnämnden förstärkte Område kultur och bildning från 2022 med 900 000 kronor för en extra tjänst för ovan nämnda insatser.**

Kultur och hälsa

Regionstyrelsen har avsatt **500 000 kronor per år under tre år** från 2021 för insatser kopplade till kultur och hälsa. Medlen fördelas i form av särskilda projektbidrag till aktörer som vill utveckla metoder och verksamhet med tydlig koppling mellan kultur och hälsa. Dessutom har regionen beslutat att införa Kultur på recept. Detta utvecklas i nära samverkan mellan Område kultur och bildning och den folkhälsopolitiska avdelningen.

Övriga regionala verksamheter

Regionen bidrar utöver detta med stöd till regionala verksamheter och aktörer som har koppling till samverkansmodellens områden, till idrotts- och bildningsförbund, till civilsamhällets organisationer samt för allmän kulturutveckling, projektbidrag och för genomförande av den regionala kulturplanen.

- **Regionala utvecklingsnämnden förstärkte anslaget till civilsamhällets organisationer med 2 000 000 kronor under 2022.**

Statligt anslag 2022 och 2023

Det statliga anslaget uppgick år 2022 till 37 243 000 kronor. Dessutom tillfördes regionen ytterligare 926 000 kronor i tillfällig förstärkning. Den tillfälliga generella förstärkningen är angelägen att behålla för att kunna fortsätta den viktiga återstarten av den regionala kulturverksamheten och ta ytterligare kliv för att nå de nationella och regionala kulturpolitiska målen.

Den regionala budgeten till kultur för 2023 uppgår efter uppräknings om 3,8 %, under förutsättning av politiska beslut², till 82 321 290 kronor varav 61 980 640 inom samverkansmodellen (inklusive Östersunds kommuns anslag till Jamtli).

Ansökan och äskande om statligt anslag 2023

Regionens ansökan till Kulturrådet 2023 omfattar

- en uppräknings av anslaget från 2022 med **3,8 %**, **38 658 200 kr**
- en ökning motsvarande regionala satsningar och uppräknings om **3 014 000 kronor**,
- en generell förstärkning om **926 000 kronor** i enlighet med 2022 års tillfälliga beslut från Kulturrådet samt,
- en särskild förstärkning om **3 858 400 kronor** för angelägna insatser gällande utveckling av museiområde (3 085 000 kr), arkivverksamhet (250 000 kr), bild och form (103 400 kr), filmkulturell verksamhet (220 000 kr) samt Kultur i Norr (200 000 kr).

Dessutom äskar regionen i likhet med tidigare år om **500 000 kronor** för administration av modellen.

Totalt ansöker Region Jämtland Härjedalen om 46 956 000 kronor för verksamhetsåret 2023. Se underlag för regional framställan.

Elise Ryder Wikén
Regionala utvecklingsnämndens ordförande

Magnus Aspegren
Regional utvecklingsdirektör

Bilagor och underlag

Grunduppgifter sökande region
Underlag för regional framställan

² Regionfullmäktige beslutar om region- och finansplan den 15 november och regionala utvecklingsnämnden beslutar om verksamhetsplan och budget den 13 december.

